

ΚΕΙΜΕΝΟ DELORS

Παρατηρήσεις Γιάννη Σπράου

Δεν λέει καινούρια πράγματα, αλλά επειδή τα λέει ο Delors έχουν βαρύτητα.

Πολλά περιλαμβάνονται στη Λευκή Βίβλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης [1993]. Μάλιστα στο τέλος του κειμένου εκφράζεται το παράπονο ότι στο επίπεδο Ένωσης τίποτα δεν υλοποιήθηκε και ακολουθεί ο ισχυρισμός ότι όπου σε επίπεδο κρατών υλοποιήθηκαν οι προτάσεις της Βίβλου, απέδωσαν καλά αποτελέσματα.

Το κείμενο καταπιάνεται με πάρα πολλά θέματα διότι διέπεται από τη σκέψη ότι το νέο [σοσιαλδημοκρατικό] πρότυπο ανάπτυξης θα πρέπει να είναι πολυδιάστατο - οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό. Αλλά από τα πολλά, λίγα έχουν βάθος και λίγα συγκεκριμενοποιούνται.

Φαίνεται καθαρά ότι το κίνητρο για τη συγγραφή του κειμένου είναι η υψηλή ανεργία και το κύριο μακροοικονομικό ζητούμενο είναι η μείωσή της. Για να επιτευχθεί αυτό σύμφωνα με το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό πρότυπο [σε αντιδιαστολή με το Αμερικανικό που διεύρυνε πολύ την απασχόληση αλλά με ανεπαίσθητη ετήσια βελτίωση των πραγματικών αποδοχών] χρειάζεται υψηλός ρυθμός μεγέθυνσης του ΑΕΠ - 3-3,5% ετησίως - ώστε η εμπειρικά συνήθης βελτίωση της παραγωγικότητας κατά 2-2,5% να αφήνει ένα υπόλοιπο για την απορρόφηση ανέργων. Στα γρήγορα ρίχνεται η ιδέα οι πραγματικές αποδοχές να ανεβαίνουν κατά μία ποσοστιαία μονάδα μικρότερη της παραγωγικότητας ώστε να βελτιωθεί η απόδοση του κεφαλαίου. [Αντε να το πεις αυτό στους δικούς μας συνδικαλιστές].

Πενιχρά είναι αυτά που λέει το κείμενο για το πώς θα επιτευχθεί η επιτάχυνση του ΑΕΠ αλλά έχουν πολιτικό ενδιαφέρον. Η κύρια σκέψη είναι ότι η μακροοικονομική διαχείριση θα πρέπει να πάρει πανευρωπαϊκή διάσταση ώστε να μην δημιουργεί η Bundesbank συνθήκες που αναγκάζει όλες τις χώρες να συμπιέζουν τις οικονομίες τους. Η συνθήκη του Μάαστριχτ πρέπει να συμπεριλάβει και μέριμνα για την απασχόληση και το stability pact να

συμπληρωθεί με προτάσεις για τη συντονισμένη σύγκλιση της πολιτικής των κρατών-μελών για τη διεύρυνση της απασχόλησης. Διπλωματική γλώσσα που πρέπει να ερμηνευθεί ως εννοούσα χαλαρότερη μακροοικονομική [κυρίως νομισματική] πολιτική.

Στη διαμάχη μεταξύ αυτών που ισχυρίζονται ότι η ανεργία στην Ευρώπη είναι διαρθρωτική και αυτών που λένε ότι ένα σημαντικό μέρος της οφείλεται στην ελλιπή ζήτηση, ο Delors τοποθετείται στη δεύτερη άποψη. Η διαμάχη δεν μας αφορά άμεσα σ' αυτή τη φάση γιατί έχουμε 3,5% μεγέθυνση του ΑΕΠ [και θα εξακολουθήσουμε να την έχουμε για ένα διάστημα αν κρατήσουμε κάτω τον πληθωρισμό και δεν μας τα χαλάσει το ισοζύγιο] αλλά από μακροοικονομική σκοπιά έχουμε έντονο συμφέρον οι άλλοι να μεγεθύνονται γρήγορα για να υποβοηθούνται οι εξαγωγές μας. Από την σκοπιά όμως της πραγματικής σύγκλισης, αν οι άλλοι ανέβουν στο 3,5%, έχουμε πρόβλημα γιατί θα πρέπει να πάμε εμείς στο 4,5 ή 5% για να συγκλίνουμε.

Το κείμενο έχει διαρθρωτικές προτάσεις. Επειδή έχουν κόστος, προτείνει χρηματοδότηση από ένα φόρο που θα επιβαρύνει εκπομπές αερίου CO₂. Αυτό συνδυάζει δημοσιονομική σκοπιμότητα με περιβαντολογική φροντίδα. Για να μην έχει πληθωριστικές παρενέργειες, προτείνεται η επιβολή του φόρου να εξαιρεθεί από τον τιμάρημο. [Άντε να το πεις και αυτό στους δικούς μας]. Επειδή έχουμε ζεστό κλίμα, ένας τέτοιος φόρος [με κοινό συντελεστή στην ΕΕ] θα εξυπακούει μικρότερο βάρος στους καταναλωτές μας αλλά και θα αποδίδει λιγότερο σε έσοδα. [Το κείμενο όμως δεν αποκλείει διαφορετικούς συντελεστές κατά χώρα].

Από τις διαρθρωτικές προτάσεις συγκρατώ τέσσερις:

- 1.** Μείωση των εργοδοτικών εισφορών ή πάντως αναδιάρθρωση τους διότι τώρα επιβαρύνουν δυσανάλογα την απασχόληση των χαμηλόμισθων. Το έλεγε αυτό και η Βίβλος. Οι Ολλανδοί και οι Σκανδιναβοί [και ίσως και άλλοι που δεν γνωρίζω] το έχουν εφαρμόσει αλλά σε μικρές διαστάσεις. Είναι καλή ιδέα αλλά πρέπει να βρεθούν άλλοι πόροι για τα ασφαλιστικά ταμεία.
- 2.** Λογαριασμός συνεχούς μόρφωσης. Προικοδοτείται ο κάθε πολίτης με ένα ποσό που θα του επιτρέπει κατά τη διάρκεια της ζωής του να αγοράζει και να

αφιερώνει χρόνο στη μόρφωση που επιλέγει για την εργασιακή του πρόοδο. Ο Delors όπως και οι Εργατικοί της Αγγλίας, αποδίδουν στην εκπαίδευση και ιδιαίτερα στην ανανέωση του εκπαιδευτικού κεφαλαίου μεγάλη σημασία, λόγω της ταχείας εξέλιξης της τεχνολογίας. Η μόδα σ' αυτό το θέμα έχει σκαμπανεβάσματα. Είχε μεγάλη πέραση στη δεκαετία του '60, μετά ατόνησε και τώρα πάλι είναι πολύ της μόδας. Πρέπει να σημειωθεί όμως ότι στην πράξη έχει αποδειχθεί ότι οι ήδη μορφωμένοι και σχετικά υψηλόμισθοι είναι εκείνοι που επωφελούνται ιδιαίτερα. Ο Delors το παρατηρεί αυτό και λέει ότι πρέπει να αντιστραφεί, αλλά δεν λέει πώς.

3. Λογαριασμός προς όφελος ατόμων/οικογενειών [υποπρονομιούχων;] για την αγορά ορισμένων υπηρεσιών και αναβάθμιση της κοινωνικής και επαγγελματικής υπόστασης αυτών που προσφέρουν αυτές τις υπηρεσίες. Παράδειγμα: μέριμνα για παιδιά εργαζομένων γυναικών από child minders. Η όψη της επαγγελματικής αναβάθμισης είναι σημαντική γιατί οι υπηρεσίες αυτές προσφέρονται σε μεγάλο βαθμό άτυπα, εκτός παντός συστήματος ελέγχου ή συνδικαλιστικής προστασίας και κινδυνεύουν να δημιουργήσουν ένα lumpen προλεταριάτο. [Προφανώς πρέπει να βρεθεί η χρυσή τομή μεταξύ αναβάθμισης και γραφειοκρατικής ακαμψίας. Δεν θα είναι εύκολο, ιδιαίτερα στην Ελλάδα όπου τείνουμε προς το δεύτερο]. Αυτό το μέτρο τοποθετείται μέσα σ' ένα γενικότερο πλαίσιο που ονομάζει ο Delors "δημιουργία ενός τρίτου τομέα δραστηριότητας". Η γενική ιδέα είναι πολύ ενδιαφέρουσα αλλά τελείως υποαναπτυγμένη. Ερώτημα: είναι εξ ίσου σημαντική για την Ελλάδα όπου η οικογενειακή δικτύωση προς το παρόν είναι πιο στενή;

4. Επίσης ενδιαφέρον έχει εκείνο που ονομάζει "διαχείριση χρόνου".

Ο εργαζόμενος παύει να διέπεται από οκτάωρο. Προσαρμόζει το πότε εργάζεται και το πότε αναπαύεται ή ψυχαγωγείται όχι μόνο μέσα στην κάθε μέρα, αλλά στην εβδομάδα, στο χρόνο και σε όλη τη ζωή του. Υποτίθεται ότι από την πλευρά της εργοδοσίας και του κράτους θα θεσπισθούν κανόνες που το επιτρέπουν αυτό. Κι εμείς έχουμε λανσάρει κάτι τέτοιο και νομίζω ότι [σε λιγότερο φιλόδοξο επίπεδο] το έχουμε θέσει και στον Κοινωνικό Διάλογο.

Σημείωση: οι κοινωνικές διασυνδέσεις δυσκολεύονται όταν οι ώρες ανάπαυσης δεν συμπίπτουν.

Μερικές απ' αυτές τις προτάσεις έχουν μια σχετικά έντονη κοινωνική διάσταση και ο Delors δίνει έμφαση στο ότι το πρόσωπο που παρουσιάζει έχει σοσιαλδημοκρατική σφραγίδα και συντείνει στην κοινωνική συνοχή. Αλλά οι περισσότεροι Χριστιανοδημοκράτες δεν θα διαφωνούσαν, ^{ως} και ~~ως~~ προς την ταχεία μεγέθυνση του ΑΕΠ, ~~που~~ ^{που} όλοι την θέλουν. Ο μπελάς, ξεκινάει όταν αρχίζεις να μετράς πόσο κοστίζει η κάθε πρόταση και αγωνίζεσαι να ποσοτικοποιήσεις την απόδοσή της.